

Ενίσχυση των δικαιωμάτων του παιδιού σε διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση:

Εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν επικυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και ως εκ τούτου δεσμεύονται για την εφαρμογή της. Κάθε χρόνο, σε ολόκληρη την ΕΕ εκατοντάδες χιλιάδες παιδιά σε κίνηση¹ υφίστανται παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

« Η δικαιοσύνη πρέπει να είναι φίλος των παιδιών. Δεν πρέπει να περπατά μπροστά από αυτά, καθώς ενδέχεται να μην ακολουθούν. Δεν πρέπει να περπατά πίσω από τα παιδιά, καθώς δεν πρέπει να επιβαρύνονται με την ευθύνη να δείχνουν τον δρόμο εκείνα. Πρέπει να μπορεί απλώς να περπατά δίπλα τους και να είναι φίλος τους».

Maud de Boer-Buquicchio,
Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του
Συμβουλίου της Ευρώπης από το 2002
έως το 2012

Η άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους βασίζεται συνήθως σε πολλαπλές διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες. Ωστόσο, αυτές οι ποικίλες διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν είναι κατάλληλα προσαρμοσμένες για τα παιδιά, παρόλο που τα αφορούν άμεσα. Το γεγονός ότι αυτές οι διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση δεν είναι κατάλληλα προσαρμοσμένες για τα παιδιά (π.χ. αίτηση διεθνούς προστασίας, οικογενειακή επανένωση, αξιολόγηση ηλικίας κτλ.) αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην άσκηση των δικαιωμάτων τους.

Από τότε που εγκρίθηκαν, το 2010, οι κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη καθορίζουν τόσο γενικές αρχές όσο και ειδικούς κανόνες που είναι απαραίτητοι για να διασφαλιστεί ότι τα δικαιώματα των παιδιών γίνονται σεβαστά σε όλες τις διαδικασίες που τα αφορούν.

Η ΕΕ έχει σημαντικές αρμοδιότητες σε αυτόν τον τομέα, κυρίως ως αποτέλεσμα των άρθρων 77 έως 80 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ). Κατά συνέπεια, αρκετά ευρωπαϊκά πρότυπα ρυθμίζουν άμεσα τέτοιες διαδικασίες, και ειδικότερα: η Οδηγία

Αναγνώρισης (Οδηγία 2011/95 /ΕΕ), η Οδηγία για τις διαδικασίες Ασύλου (Οδηγία 2013/32 /ΕΕ), την Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής (Οδηγία 2013/33 /ΕΕ), ο Κανονισμός Δουβλίνο III (Κανονισμός 604/2013), ο Κανονισμός EURODAC (Κανονισμός 603/2013), που αποτελεί το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, η Οδηγία Επιστροφής (Οδηγία 2008/115 / ΕΚ), η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας της 18ης Μαρτίου 2016 κτλ. Αρκετά από αυτά τα ευρωπαϊκά νομικά μέσα υπόκεινται, επί του παρόντος, σε διαδικασία μεταρρύθμισης και αυτό το έγγραφο στοχεύει να παρέχει καθοδήγηση, έτσι ώστε οι διαδικασίες να λαμβάνουν πάντα υπόψη τα δικαιώματα του παιδιού και να τα προστατεύουν στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

- Όποτε αφορούν παιδιά, είτε συνοδεύονται είτε δεν συνοδεύονται, οι διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση πρέπει να είναι φιλικές προς τα παιδιά.

¹ Το 2018, 197.725 παιδιά, είτε σε οικογένειες είτε ασυνόδευτα, συμμετείχαν σε διαδικασία ασύλου στην ΕΕ (που αντιπροσωπεύει μόνο ένα μέρος των παιδιών σε καταστάσεις μετανάστευσης). Πηγή: Πίνακας «Αιτούντες άσυλο και αιτούντες άσυλο για πρώτη φορά ανά εθνικότητα, ηλικία και φύλο. Συγκεντρωτικά ετήσια στοιχεία (στρογγυλοποιημένα)», ενημερώθηκε στις 11-02-2020.

10 βασικά ευρήματα σχετικά με τις διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση σε ολόκληρη την ΕΕ

Τα ευρήματα που παρουσιάζονται εδώ βασίζονται κυρίως στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της 'Φιλικής προς τα παιδιά Δικαιοσύνης σε δράση!' (Child Friendly Justice in Action!)² ένα σχέδιο για την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών σε διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση στην Ιταλία, την Ελλάδα, το Βέλγιο, την Ισπανία, την Ολλανδία και τη Γαλλία. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στους ασυνόδευτους αλλοδαπούς ανηλίκους, με εξαίρεση το Βέλγιο, όπου η έρευνα επικεντρώνεται ειδικά σε παιδιά που συνοδεύονται από τους γονείς τους.

Σε γενικές γραμμές, σημειώνουμε ότι οι οδηγίες εφαρμόζονται μόνο εν μέρει και εδώ περιγράφουμε λεπτομερώς δέκα βασικά ευρήματα:

1. Τα παιδιά γενικά είτε **δεν ενημερώνονται επαρκώς**, ειδικά για τα δικαιώματά τους, είτε **ενημερώνονται με τρόπο που δεν είναι επαρκώς προσαρμοσμένος και δεν τους επιτρέπει να κατανοήσουν** πραγματικά τις πληροφορίες και τις συνέπειες που αυτές έχουν. Δεν ενημερώνονται κατάλληλα ούτε στην αρχή της διαδικασίας ούτε στα διάφορα στάδια, παρόλο που η πληροφόρηση και η κατανόηση των πληροφοριών από τα παιδιά είναι ζωτικής σημασίας για την άσκηση των δικαιωμάτων τους.
2. Τα παιδιά **δεν έχουν αρκετές ευκαιρίες να ακουστούν** κατά τη διαδικασία. Η έρευνα επισημαίνει δύο βασικά στοιχεία: τα παιδιά πολύ συχνά δεν έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν ή, όταν ακούγονται, οι ανεπαρκώς προσαρμοσμένες διαδικασίες μπορούν να έχουν δυσμενείς συνέπειες στα παιδιά. Πράγματι, πολλές φορές τα παιδιά δεν μοιράζονται ελεύθερα τις απόψεις τους, αλλά η γνώμη τους επηρεάζεται μάλλον από περιβαλλοντικούς παράγοντες (όπως το ακατάλληλο περιβάλλον, τα γλωσσικά εμπόδια, ο φόβος να μην πουν αυτό που θέλουν να ακούσουν οι επαγγελματίες ή οι αρχές κτλ.). Επιπλέον, όταν ακούγονται, **οι απόψεις τους συχνά δεν λαμβάνονται δεόντως υπόψη**. Η πραγματική πρόκληση είναι να εξασφαλιστεί ουσιαστική συμμετοχή.
3. Τα παιδιά δεν έχουν **επαρκή πρόσβαση σε νομική αρωγή**. Γενικά, δεν παρέχεται νομική αρωγή στο πρώτο βαθμό της διαδικασίας, αλλά ήδη σε αυτό το στάδιο μπορούν να εκδοθούν αποφασιστικές αποφάσεις για το παιδί. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα **«Ο νόμος δεν προβλέπει δωρεάν νομική αρωγή που χρηματοδοτείται από το κράτος στο πρώτο επίπεδο της διαδικασίας (ακρόαση). Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά που δεν υποστηρίζονται από ΜΚΟ δεν έχουν νομική εκπροσώπηση»**.³ Τα περισσότερα από τα παιδιά που συμμετέχουν στις διαδικασίες με την οικογένειά τους δεν λαμβάνουν καθόλου άμεση νομική υποστήριξη.
4. Είτε εκδίδονται από μια διοίκηση είτε από δικαστήριο, οι αποφάσεις σπάνια συνοδεύονται από **αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος** του ενδιαφερόμενου παιδιού ή παιδιών και **ως εκ τούτου γενικά δεν περιέχουν αιτιολόγηση που να περιγράφει πώς** τα συμφέροντά τους λαμβάνονται υπόψη ως πρωταρχικό ζήτημα.
5. **Τα παιδιά που συνοδεύονται είναι αόρατα**: όταν μια διαδικασία περιλαμβάνει ένα παιδί ή παιδιά με τουλάχιστον έναν γονέα, τα παιδιά συχνά δεν έχουν επαρκή ενημέρωση, δεν συμμετέχουν άμεσα και δεν λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντά τους. **«Αυτό που**

² Πρόγραμμα CFJ In Action» που συντονίζεται από το DEI (Διεθνής Οργάνωση για την Υπεράσπιση των Παιδιών)-Βέλγιο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και θα διαρκέσει από τον Οκτώβριο του 2018 έως τον Σεπτέμβριο του 2020.

³ Απόσπασμα από την ελληνική ερευνητική έκθεση που αναπτύχθηκε από την DCI-Ελλάδα στο πλαίσιο του έργου «CFJ In Action».

συμβαίνει πολύ συχνά στα παιδιά που συνοδεύονται, είναι ότι, εάν δεν έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου για λογαριασμό τους, δεν τους δίνεται μεγάλη προσοχή»⁴. Δικαστής, Βέλγιο

6. Η **διάρκεια των διαδικασιών πολλές φορές δεν είναι η ενδεδειγμένη**. Συχνά είναι πολύ χρονοβόρες και μπορεί να διαρκέσουν αρκετά χρόνια και ως εκ τούτου δεν συμβάλλουν στην ευημερία και δεν είναι προς όφελος των δικαιωμάτων των παιδιών. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι γρήγορες διαδικασίες μπορεί επίσης να είναι επιζήμιες, μεταξύ άλλων, εμποδίζοντας την πρόσβαση σε μέσα έννομης προστασίας ή την ενημέρωση και τη συμμετοχή του παιδιού.
7. Η **κατάρτιση**, τόσο η αρχική όσο και η ενδοϋπηρεσιακή, των επαγγελματιών που εμπλέκονται άμεσα στις διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής στις περισσότερες χώρες της ΕΕ. Οι επαγγελματίες (δικηγόροι, δικαστές, επίτροποι, διοικητικοί υπάλληλοι κτλ.) με τους οποίους μπορέσαμε να συζητήσουμε καταθέτουν τη μαρτυρία τους σχετικά με αυτές τις ελλείψεις στην κατάρτιση και πολλοί από αυτούς εκφράζουν την επιθυμία τους για καλύτερη κατάρτιση στον τομέα των δικαιωμάτων των παιδιών (ιδιαίτερα στην επικοινωνία με ένα παιδί ή την αξιολόγηση των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού).
8. Τα παιδιά στο πλαίσιο της μετανάστευσης στερούνται πολύ **συχνά την κατάλληλη στέγαση κατά τη διάρκεια των διαδικασιών**. Σε αυτό το ζήτημα, η κατάσταση είναι πολύ διαφορετική από τη μια χώρα στην άλλη. Στις χειρότερες συνθήκες (που παραμένουν συνήθεις), παρατηρείται ότι τα παιδιά είναι άστεγα, είναι υπό κράτηση ή φιλοξενούνται σε ξενοδοχεία χωρίς να λαμβάνουν καμία υποστήριξη. Σε άλλες χώρες η κατάσταση είναι καλύτερη και τα παιδιά έχουν ευκολότερη πρόσβαση σε κατάλυμα. Η έλλειψη κατάλληλου καταλύματος συνιστά μείζον εμπόδιο στην άσκηση των δικαιωμάτων τους κατά τη διάρκεια των διαδικασιών (δικαίωμα ενημέρωσης, νομικής υποστήριξης) και πέραν αυτών (υγεία, ελευθερία, εκπαίδευση κτλ.).
9. Σε ολόκληρη την ΕΕ, **οι διαδικασίες αξιολόγησης ηλικίας** εξακολουθούν να βασίζονται κυρίως σε ιατρικές εξετάσεις που δεν είναι ούτε αξιόπιστες ούτε σύμφωνες με τις αρχές της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης⁵. Επιπλέον, σε πολλές χώρες της ΕΕ γίνεται υπερβολική χρήση αυτών των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται ακόμη και αν το παιδί έχει γνήσια και νόμιμα έγγραφα ταυτότητας.
10. Σε ολόκληρη την Ένωση, εκατοντάδες παιδιά - μόνα τους ή με τις οικογένειές τους - **κρατούνται** κάθε χρόνο για **μεταναστευτικούς λόγους** παρόλο που είναι ευρέως αποδεδειγμένο ότι η στέρηση της ελευθερίας έχει σοβαρές συνέπειες για τα παιδιά, ειδικότερα για τη σωματική και ψυχολογική τους ακεραιότητα, και είναι συνεπώς σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους⁶.

⁴ Απόσπασμα από τη βελγική εθνική έκθεση έρευνας που εκπόνησε το DEI-Βέλγιο στο πλαίσιο του έργου «CFI In Action».

⁵ Βλ. για παράδειγμα την Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού, 27 Σεπτεμβρίου 2018, Απόψεις που υιοθέτησε η Επιτροπή στο πλαίσιο του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού για μια διαδικασία επικοινωνίας, σχετικά με την ανακοίνωση αριθ. 11/2017

⁶ Η κράτηση παιδιών σε όλο τον κόσμο για λόγους που σχετίζονται με τη μετανάστευση και η έλλειψη νομιμότητάς της σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο τεκμηριώνεται συγκεκριμένα στην τελική έκθεση της Παγκόσμιας Μελέτης του ΟΗΕ για τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους, η οποία δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2019

Δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά ως προς τις διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση

«Η [φιλική προς τα παιδιά] δικαιοσύνη αντιμετωπίζει τα παιδιά με αξιοπρέπεια, σεβασμό, φροντίδα και δικαιοσύνη. Είναι προσβάσιμη, κατανοητή και αξιόπιστη». »

Maud de Boer-Buquicchio,
Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του
Συμβουλίου της Ευρώπης από το 2002 έως το
2012

Εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης σε διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση: καθοδήγηση για δράση

Οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των διαδικασιών που σχετίζονται με τη μετανάστευση είναι σημαντικές και πολυάριθμες. Υπό το πρίσμα αυτό, και ως απάντηση στα προαναφερθέντα βασικά ευρήματα από την έρευνα και την εμπειρία των εταίρων του έργου, καθώς και ως μια προσέγγιση που βασίζεται στα θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού, παρουσιάζουμε μια σειρά συστάσεων για δράση που πρέπει να αναληφθούν σε επίπεδο ΕΕ.

192 κράτη σε ολόκληρο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των 27 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν επικυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC). **Η Ένωση θα πρέπει επίσης να υπογράψει και να επικυρώσει την CRC προκειμένου να εγγυηθεί τη δέσμευσή της στα δικαιώματα του παιδιού και τον σεβασμό προς τα παιδιά σε όλες τις νομοθεσίες και τις πολιτικές που υιοθετεί⁷.**

Προκειμένου να ενισχυθεί η εφαρμογή της Σύμβασης, τα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν το έχουν πράξει θα πρέπει να επικυρώσουν το συντομότερο δυνατό το Τρίτο Πρωτόκολλο της Σύμβασης, το οποίο έχει ήδη αποδείξει τη χρησιμότητά του στην προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών στο πλαίσιο της μετανάστευσης⁸.

Επιπλέον, όλες οι **ευρωπαϊκές νομοθεσίες** που διέπουν ή επηρεάζουν έμμεσα τις διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση πρέπει **να συμμορφώνονται με τις** κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη. Προκειμένου να προωθηθεί η πραγματική και συγκεκριμένη εφαρμογή τους, πρέπει να αναπτυχθούν **εργαλεία εφαρμογής και να διατεθούν τα απαραίτητα μέσα.**

- **Η μεταφορά** της εξέτασης αίτησης διεθνούς προστασίας σχετικά με ένα παιδί **από ένα κράτος-μέλος σε άλλο θα πρέπει να είναι δυνατή μόνο εάν το κίνητρο είναι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.**
- Οι επίτροποι των ασυνόδευτων ανηλίκων διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων του παιδιού καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Ένας επίτροπος πρέπει να διοριστεί για κάθε ασυνόδευτο ανήλικο (ακόμη και σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με την ηλικία). Είναι επομένως απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι υπάρχουν αρκετοί κατάλληλα **εκπαιδευμένοι επίτροποι που είναι ανεξάρτητοι από τις αρχές λήψης αποφάσεων και οι οποίοι διαθέτουν τα απαραίτητα μέσα για να συνοδεύσουν τον ανήλικο.**
- Να εξασφαλίζεται η παρουσία διερμηνέα όποτε είναι απαραίτητο (βεβαιωθείτε ότι τα παιδιά δεν γίνονται de facto διερμηνείς για τους γονείς τους λόγω έλλειψης διερμηνέων) και να αποτελεί καθολική πρακτική η παρουσία πολιτιστικών διαμεσολαβητών. Για τον σκοπό αυτό, είναι απαραίτητο να **προσλαμβάνονται και να εκπαιδεύονται αυτοί οι επαγγελματίες σε επαρκή αριθμό και σε κάθε στάδιο οποιασδήποτε διαδικασίας η παρουσία τους θα πρέπει να είναι εγγυημένη.**

⁷ Η ΕΕ έχει ήδη επικυρώσει μια τέτοια συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα: τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, στις 5 Ιανουαρίου 2011. Περισσότερες πληροφορίες στο δελτίο τύπου της Επιτροπής: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_11_4

⁸ Προαιρετικό πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού σχετικά με μια διαδικασία επικοινωνίας, η οποία εγκρίθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2011, τέθηκε σε ισχύ στις 14 Απριλίου 2014

- Η διασφάλιση της πρόσβασης σε νομική αρωγή συνεπάγεται ότι ο νόμος ορίζει ότι **όλα τα παιδιά που εμπλέκονται σε διαδικασίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση μπορούν να έχουν πρόσβαση σε δωρεάν νομική αρωγή από την αρχή της διαδικασίας** (έχοντας πρόσβαση σε έναν καταρτισμένο και κατάλληλα εκπαιδευμένο δικηγόρο ή νομικό σύμβουλο). Επιπλέον, είναι πολύ χρήσιμο να **καθιερωθεί η παρουσία νομικών συμβούλων στις εγκαταστάσεις στέγασης**.
- Η διάρκεια της διαδικασίας πρέπει να είναι κατάλληλη, και για το σκοπό αυτό, η **νομοθεσία πρέπει να προβλέπει εύλογα χρονικά διαστήματα** (σύντομες προθεσμίες σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού, οι διαδικασίες έκτακτης ανάγκης δεν είναι απαραίτητα κατάλληλες) όταν η διαδικασία αφορά ένα ή περισσότερα παιδιά. Από την άποψη αυτή, είναι επίσης απαραίτητο να υπάρχει **επαρκής αριθμός υπαλλήλων στις διοικητικές υπηρεσίες και τα δικαστήρια**.
- **Να συμπεριλαμβάνει σε κάθε διαδικασία που σχετίζεται με τη μετανάστευση που περιλαμβάνει ένα παιδί ή παιδιά την αξιολόγηση των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού ή των παιδιών που εμπλέκονται σύμφωνα με μια ολιστική μεθοδολογία και να παρακολουθείται από εκπαιδευμένους επαγγελματίες**.
- **Όλες οι αποφάσεις που σχετίζονται με τη μετανάστευση σχετικά με ένα ή περισσότερα παιδιά πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένες, λαμβάνοντας υπόψη το βέλτιστο συμφέρον τους ως πρωταρχικό ζήτημα, αλλιώς θα είναι άκυρες**.
- Να εξασφαλίζεται για όλα τα παιδιά, είτε συνοδεύονται από τις οικογένειές τους είτε όχι, το **δικαίωμα σε επαρκή στέγαση** και να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα αυτού του δικαιώματος **με την παροχή των απαραίτητων μέσων για στέγαση**.
- **Να απαγορεύει, σε όλες τις περιπτώσεις, την κράτηση παιδιών** (μόνα τους ή συνοδευόμενα) για λόγους που σχετίζονται με τη μετανάστευση. Για τον σκοπό αυτό, το άρθρο 8 της Οδηγίας για τις συνθήκες Υποδοχής, το άρθρο 26 της Οδηγίας για τις διαδικασίες Ασύλου και το άρθρο 17 της Οδηγίας για την Επιστροφή θα πρέπει να τροποποιηθούν ώστε να συμπεριληφθεί η φράση «τα κράτη μέλη δεν μπορούν ποτέ να θέτουν σε κράτηση ένα παιδί, είτε μόνο του είτε με την οικογένειά του. Αυτή η απαγόρευση κράτησης δεν πρέπει να δικαιολογεί το χωρισμό των οικογενειών».
- **Να συμπεριλαμβάνει στη νομοθεσία το δικαίωμα των παιδιών να ενημερώνονται** σε μια γλώσσα που μπορούν να κατανοήσουν, ξεκάθαρη και προσαρμοσμένη στο επίπεδο ωριμότητας και την ιδιαίτερη κατάστασή τους, μεταξύ άλλων σχετικά με: τα δικαιώματά τους, τα στάδια, τους παράγοντες και τα χρονικά όρια της διαδικασίας, τις πιθανές συνέπειες κάθε βήματος της διαδικασίας και την υποστήριξη που μπορεί να λάβουν. Αυτό το δικαίωμα θα μπορούσε ειδικότερα να συμπεριληφθεί στην Οδηγία για τις διαδικασίες Ασύλου.
- **Να υποστηριχτεί η υποχρεωτική αρχική και ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση όλων των ενδιαφερόμενων επαγγελματιών** (δικηγόροι, επίτροποι, δικαστές, διοικητικοί υπάλληλοι κτλ.) ώστε να τους επιτρέψει να εφαρμόσουν τις προδιαγραφές μιας φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει επομένως να περιλαμβάνει περιεχόμενο που σχετίζεται με τα δικαιώματα των παιδιών, αξιολόγηση των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού, μεθόδους επικοινωνίας και φιλική προς τα παιδιά γλώσσα. Για τον σκοπό αυτό, ορισμένα στοιχεία της κατάρτισης αστικού και ποινικού δικαίου ή διοικητικού προσωπικού

που υπάρχουν ήδη και αφορούν τα δικαιώματα των παιδιών μπορούν να καθιερωθούν ή να προσαρμοστούν.

- **Να δημιουργηθούν φιλικά προς τα παιδιά ενημερωτικά υλικά**, δηλαδή υλικά που τα έχουν δημιουργήσει και δοκιμάσει παιδιά.
- Να διασφαλίζεται ότι ο νόμος αναγνωρίζει **τη συμμετοχή των παιδιών** σε θέματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση **ως θεμελιώδες δικαίωμα**. Ο νόμος πρέπει επίσης να αναγνωρίζει ότι **η συμμετοχή των παιδιών δεν πρέπει ποτέ να θεωρείται υποχρέωση**. Τα παιδιά ενδέχεται να αρνηθούν να συμμετάσχουν και αυτό δεν πρέπει να επηρεάζει αρνητικά την ανάλυση και το αποτέλεσμα της αίτησής τους, ακόμη και αν το παιδί είναι ασυνόδευτος ανήλικος.
- Να διασφαλίζεται σε **κάθε παιδί που επιθυμεί να συμμετάσχει μια επαρκής προετοιμασία** με έναν νομικό σύμβουλο ή/και τον δικηγόρο του (και με ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη όταν είναι απαραίτητο) και να είναι εγγυημένη η παρουσία του δικηγόρου του παιδιού και ενός αξιόπιστου ατόμου ή του κηδεμόνα σε κάθε ακρόαση στην οποία συμμετέχει. Για τον σκοπό αυτό, συγκεκριμένες δράσεις που πρέπει να αναληφθούν είναι: **να ενσωματωθεί η παρουσία νομικών συμβούλων σε κέντρα υποδοχής και στέγασης, να ενισχυθεί η διαθεσιμότητα και η προσβασιμότητα στη νομική αρωγή για αυτά τα παιδιά και να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη**.
- Να διασφαλιστεί ότι η συμμετοχή κάθε παιδιού είναι σημαντική, με σεβασμό στα δικαιώματά του και ιδιαίτερα της σωματικής και ψυχολογικής του ακεραιότητας. Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να ληφθούν μέτρα **για την προσαρμογή του περιβάλλοντος, της διάρκειας και της πορείας** (συμπεριλαμβανομένων των διαλειμμάτων), **καθώς και του περιεχομένου** (π.χ. περιεχόμενο και διατύπωση ερωτήσεων) των **ακροάσεων**.
- Η διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και ο σεβασμός του θεμελιώδους δικαιώματος ακρόασης του, σημαίνει την υιοθέτηση ενός νομικού πλαισίου που προβλέπει ότι **οι δηλώσεις του παιδιού δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιούνται ως λόγοι απόρριψης της αίτησης της οικογένειας λόγω αντιφάσεων μεταξύ των δηλώσεων του παιδιού και των γονέων του**.
- **Αξιολόγηση ηλικίας**: Νομοθεσία για τη διασφάλιση του **τεκμηρίου της ιδιότητας του ανήλικου για** κάθε άτομο που παρουσιάζεται ως **ανήλικος** και για τον καθορισμό διαδικασιών αξιολόγησης ηλικίας που συνάδουν με τις οδηγίες, που δεν βασίζονται σε ιατρικές μεθόδους των οποίων αμφισβητείται η αξιοπιστία, αλλά σε ένα **ιατρικο-κοινωνικό και διεπιστημονικό μοντέλο** και στο οποίο διασφαλίζεται το δικαίωμα ένστασης όσον αφορά τα αποτελέσματα.
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην εφαρμογή του άρθρου 39 της CRC καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου. Πράγματι, αυτές οι διαδικασίες πρέπει να «προωθήσουν τη σωματική και ψυχολογική ανάκαμψη και την κοινωνική επανένταξη ενός παιδιού θύματος: οποιασδήποτε μορφής αμέλειας, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης· βασανιστήρια ή οποιαδήποτε άλλη μορφή σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας· ή ένοπλων συγκρούσεων».

Περισσότερες πληροφορίες και λεπτομέρειες σχετικά με την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών και των δράσεων που πρέπει να υλοποιηθούν σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών μπορείτε να βρείτε στο έγγραφο έρευνας για την υπεράσπιση με τίτλο «Εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη στα μεταναστευτικά πρακτικά - Ευρωπαϊκή Υπεράσπιση Ερευνητική Εργασία» και διατίθεται διαδικτυακά στον [ιστότοπο του Ευρωπαϊκού Δικτύου για μια Δικαιοσύνη φιλική προς τα Παιδιά](#).

Αυτό το έγγραφο δημιουργήθηκε χάρη στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Φιλική προς τα παιδιά Δικαιοσύνη σε δράση» (CFJ-IA), το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συντονίστηκε από τη Διεθνή Οργάνωση για την Υπεράσπιση των Παιδιών (Defence for Children International) - Βέλγιο και Defence for Children International - IS. Αυτή η έκθεση δημιουργήθηκε από την DCI στο Βέλγιο, την DCI στην Ιταλία και την DCI στην Ελλάδα.

Υποστηρίχθηκε από την Πρωτοβουλία για τα παιδιά-μετανάστες και συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Ένταξης και Μετανάστευσης (EPIM) και το Ίδρυμα H&M.

Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου εκφράζει τις απόψεις των συγγραφέων και αποτελεί αποκλειστική ευθύνη τους.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους «Μεταφραστές Χωρίς Σύνορα» για τη μετάφραση του παρόντος εγγράφου στα Ιταλικά, Γερμανικά, Ελληνικά και Γαλλικά.

Με την υποστήριξη:

**Initiative
for children in migration**

Συγχρηματοδοτείται από:

#M FOUNDATION

Erasmus+